

Retoričke strategije ublažavanja problema premijera Andreja Plenkovića

---

Radoš-Knježević, Klara

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:325411>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-06**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Klara Radoš-Knježević

RETORIČKE STRATEGIJE UBLAŽAVANJA PROBLEMA PREMIJERA ANDREJA
PLENKOVIĆA

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

RETORIČKE STRATEGIJE UBLAŽAVANJA PROBLEMA PREMIJERA ANDREJA
PLENKOVIĆA

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Boris Beck
Studentica: Klara Radoš-Knježević

Zagreb
rujan, 2023

Izjava o autorstvu rada i poštivanju etičkih pravila u akademskom radu

Izjavljujem da sam diplomski rad „Retoričke strategije ublažavanja problema premijera Andreja Plenkovića“, koji sam predala na ocjenu mentoru doc. dr. sc. Borisu Becku, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da rad nije objavljen niti korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obveza na ovom ili nekom drugom učilištu te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Klara Radoš-Knježević

1. UVOD.....	1
1.1. Struktura rada.....	2
2. TEORIJSKI OKVIR.....	2
2.1. Politička komunikacija u medijima.....	2
2.2. Politika i retorika.....	4
2.2.1 Stilske figure u retorici.....	6
2.3. Erističke smicalice i argumentacija.....	7
2.4. Politički diskurs.....	11
3. ISTRAŽIVANJE.....	12
3.1. Ciljevi istraživanja.....	12
3.2. Metodologija.....	12
3.2.1. Materijali.....	12
3.2.2. Analiza diskursa.....	12
4. ANALIZA I RASPRAVA.....	13
4.1. O Andreju Plenkoviću.....	13
4.1.1. Etos.....	14
4.1.2. Optužbe novinara.....	16
4.1.3. Prebacivanje odgovornosti i ograđivanje	18
4.1.4. Argument iz neznanja.....	19
4.1.5. Retoričko pitanje.....	21
4.1.6. Skretanje teme.....	21
4.1.7. Eufemizmi.....	23
4.1.8. Ad hominem.....	24
4.1.9. Ad inaton.....	26
4.1.10. Indukcija.....	26
5. ZAKLJUČAK.....	28
6. SAŽETAK.....	30

7. LITERATURA.....	30
8. IZVORI I GRAĐA.....	32

1. UVOD

U ovome radu analizirat će se retorika Andreja Plenkovića i retoričke strategije koje koristi prilikom ublažavanja problema. Metoda koja se koristi u radu je kvalitativna analiza diskursa, a analizirane jedinice su citirane izjave premijera Andreja Plenkovića preuzete iz članaka sa portala *Vecernji.hr*, *Jutarnji.hr*, *N1info.hr* i *Index.hr*. Prikupljeno je sto izjava iz različitih političkih situacija koje su se zbile u nepuna dva mandata u kojima je Andrej Plenković premijer Vlade.

Andrej Plenković premijer je Vlade Republike Hrvatske od 2016. godine. Uz to Andrej Plenković na čelu je Hrvatske demokratske zajednice.

Kada se Andrej Plenković pojavio na hrvatskoj političkoj sceni bio je drugačiji od njegovih prethodnika, ponajviše lidera HDZ-a. Andreja Plenkovića karakterizira ugodan glas i dobra dikcija, stav i gesta kojima se odaje sigurnost i samopouzdanje, elegancija izraza bez zastajkivanja i zamuckivanja. Osobine koje priručnici za javni govor navode kao cilj kojemu se teži (Kišiček, 2018: 35). Zahvaljujući svojim govorničkim vještinama u rekordnom roku postao je čelni čovjek svoje stranke, a ubrzo nakon toga i čelni čovjek Vlade.

Nakon vjerodostojne kampanje za prvi mandat u Vladi, Andrej Plenković je komunikacijskim vještinama i staloženim i profinjenim stilom izgradio etos i uvjerio javnost u svoje sposobnosti i kredibilitet.

Andrej Plenković kao iskusan i učen govornik svakako je jedan od boljih na hrvatskoj političkoj sceni i svakako zna pridobiti birače na svoju stranu i kada su u pitanju izbori, ali i razni sukobi s oporbom i neistomišljenicima. Koristeći brojne načine kako da ublaži sve probleme koji su se stvorili u vrijeme njegovog mandata, javnost često ostane bez konkretnog očitovanja o situaciji jer Andrej Plenković uglavnom govori jako puno ali malo toga kaže.

Prvi dio rada sadržava teorijski okvir na koji se veže ostatak rada. Objašnjavaju se pojmovi poput retorike, argumentacije, medijske i političke komunikacije. U drugom dijelu rada slijedi analiza materijala, rasprava analiziranog sadržaja te zaključak na kraju samog rada.

Ovim radom naglašava se važnost poznavanja retoričkih strategija i smicalica kako bi to pomoglo u razumijevanju posebice političkog, ali i svih ostalih govora.

1.1. Struktura rada

U prvom dijelu rada objašnjena je medijska komunikacija kao i politička komunikacija te odnos medija i politike. Na dalje detaljnije će se opisati i objasniti pojam retorike i retorike u politici, te će se navesti najčešće korištene retoričke strategije, smicalice i logičke pogreške u govorima i obraćanjima političara. Kao bitnu stavku stila retorike navode se i stilske figure u retorici te su i one objašnjene i definirane u radu. Na stilske figure veže se i argumentacija i sama važnost argumentacije.

Drugi dio rada obuhvaća analizu citiranih izjava premijera Andreja Plenkovića, koje su preuzete sa internetskih portala. Analiziraju se retoričke smicalice, logičke pogreške i stilske figure koje premijer Andrej Plenković u najvećoj mjeri koristi u svojim obraćanjima javnosti. Nakon analize slijedi rasprava o analiziranom materijalu te zaključak na kraju rada.

2. TEORIJSKI OKVIR

2.1. Politička komunikacija u medijima

Mediji su bitan čimbenik današnjeg društva, medijima se služe građani, ali i političari da bi ostvarili komunikaciju sa građanima i potencijalnim biračima. Baš zbog toga što su političari, čije se izjave prenose putem medija, na meti i novinara i birača, političari rabe različite načine kako bi komunicirali i iznijeli poruke za koje žele da dođu do publike.

Samim razvojem demokracije razvilo se i medijsko društvo „koje je nastalo prije svega zbog naglog širenja različitih vrsta medija, posebno onih koji su doprinijeli bržem protoku informacija, a svojom su sveukupnom prisutnošću prodrli u društvo, te na njega vrše utjecaj” (Čerkez, 2009). Mediji predstavljaju najutjecajnije posrednike u formiranju općih interesa, vrijednosnih i političkih orijentacija građana pa je samim time njihova uloga prenošenja informacija korištena od strane političara i političkih stranki da bi svoje poruke i ideje prenijeli prvenstveno biračima i da bi im se na neki način svidjeli u svojim obraćanjima putem medija. Razvojem novih medija njihova upotreba ne mijenja samo „prakse medijske produkcije i medijskog sadržaja, nego i obrasce ponašanja i očekivanja od političkih aktera, uključenosti i isključenosti na razini lokalnih i međunarodnih teritorija i odnosa te građanske participacije” (Peruško, 2013).

Osnovna demokratska funkcija medija jest informirati građane. Proces globalizacije uzrokuje razvoj tehničkih i komunikacijskih mogućnosti, što dovodi do jačanja uloge javnosti pri donošenju političkih odluka. Prema klasičnim teorijama, demokracija je podjednako sustav institucija, postupak raspravljanja i odlučivanja. Stoga je nužan primjeren način komuniciranja koji moraju omogućiti komunikacijski odnosi (Meyer, 2002: 7). Prema Thomasu Meyeru doprinos masovnih medija demokratskoj komunikaciji i kulturi je:

- opsežno i odmjereno izvještavanje,
- usredotočenost na činjenice,
- istinitost u sadržaju, stilu i oblicima reproduciranja,
- način prezentiranja koji omogućuje svim građanima da sudjeluju u javnoj komunikaciji (Meyer, 2002: 7 prema Čerkez, 2009).

Politička komunikacija odvija se najvećim dijelom putem medija. Masovni mediji predstavljaju jedan od najvažnijih elemenata demokracije koji omogućuje upoznavanje i prezentiranje političkih kandidata. Politika koristi medije kao jedno od glavnih sredstava kojim se uspostavlja odnos moći i nadređenosti, dok mediji na politiku djeluju svojom informacijskom moći i ekonomskim značajem. Poruke koje mediji prezentiraju javnosti stvaraju cjelokupnu sliku o hrvatskoj državi, pa tako i o državnoj vlasti, vladi, strankama i parlamentu (Čerkez, 2009).

Politička komunikacija je proces razmjene različitih informacija od političara putem medija, koji te informacije i poruke prenose javnosti, odnosno građanima. Politička komunikacija kao poddisciplina političke i komunikacijske znanosti bavi se višedimenzionalnim i višerazinskim procesima – odnosom političkih i medijskih sustava i političkih i medijskih institucija, odnosom politike i medijskih organizacija, strategijom, retorikom i načinom komunikacije različitih političkih aktera, odnosom novinarske profesije i politike, te na kraju medijskog posredovanja politike građanima, učincima tog posredovanja na građane, ali i medijske i političke prakse, uključujući informiranje i praćenje vijesti (Blumler 2015; Peruško, 2013 prema Vozab(2016)). Brian McNair u procesu političke komunikacije prepoznaje tri elementa: političke aktere, publiku i medije. Politički akteri nastoje steći utjecaj na proces odlučivanja. Svrha njihove komunikacije je da kod primatelja poruke postignu nekakav učinak koji odgovara njihovim ciljevima. Time je drugi važan element političke komunikacije publika, a u posredstvu komunikacije između političkih aktera i publike nalaze se mediji koji

imaju ključnu ulogu u prenošenju informacija. Mediji su prema McNairu ujedno i pošiljatelji političkih poruka, a prema tome su i sami politički akteri.

Javna politička komunikacija mora ispunjavati tri funkcije: Funkcija transparentnosti. Svaki građanin mora imati priliku da vidi i razumije što se događa u politici i bitnim procesima njegova društva, opsežno, točno i pouzdano. Funkcija vrednovanja. Sučeljavanje relevantnih različitih mišljenja, tema i informacija mora zainteresiranom građaninu omogućiti vrednovanje vlastite pozicije u svijetlu drugih. Funkcija orijentacije. U susretu informacija i argumenata u javnom prostoru mora se moći izgraditi javno mnijenje koje je građaninu razumljivo i prema kojemu se on može orijentirati na vlastiti način (Meyer, 2002:10).

Komunikacijski odnosi u današnjem suvremenom društvu određuju funkcioniranje demokracije u tom društvu. Bez kompatibilnosti u komunikacijskim odnosima između društva i političke elite, bez informirane javnosti i otvorenosti za javnu komunikaciju nema ni demokratskog društva u pravom smislu te riječi. Mediji su danas osnovna sastavnica svakog suvremenog društva, a načini komuniciranja predstavljaju stup moći za sve društvene strukture. Slanje i primanje informacija putem različitih medija odlika je svakog suvremenog čovjeka u suvremenom društvu. Zato su poruke i interpretacija tih istih poruka vrlo važne za razumijevanje današnjice.

2.2. Politika i retorika

Kolijevkom demokracije, ali i retorike smatra se Grčka, odnosno Atena. Osnivanjem gradova-država i Skupština, govornička vještina odnosno sposobnost uvjeravanja postajala je sve važnija. U odnosu na dotad prijašnje samo ceremonijalno obraćanje zastupnicima u Skupštini, pojavilo se uvjeravanje zastupnika u svoje ideje, prijedloge i stavove, a samim time na političku scenu su stupili novi političari/govornici (Kišiček, 2018).

Retorika i politika pojmovi su koji se nadopunjuju i povezuju. „Aristotel je govorio da nema politike bez retorike, a retorika bez politike je prazna“ (Aristotel, 1989 prema Kišiček, 2018). Retorička vještina političara nije samo sposobnost da u svakoj situaciji, u svakom trenutku sadržaj govora iznosi opširno, tečno, elegantno, s dobrom govornom izvedbom. Ona se može manifestirati i kao sposobnost da se govori sažeto, odmjereno, kratko, ali očito promišljeno i sa višeslojnom porukom (Kišiček, 2018). Retorika se često povezuje s manipulacijom, varanjem i populizmom te kod publika i javnosti budi negativne osjećaje, dok je retorika

ustvari jak alat komuniciranja ako se koristi pravilno i promišljeno od strane govornika. „Koliko god mi dvojili o moralu retorike, uvijek se možemo vratiti na Platonove misli iz dijaloga *Fedar* (posljednji dijalog o retorici u kojem je ublažio svoje stavove) da je retorika neutralan alat koji će u rukama loših ljudi biti korišten u loše svrhe, a u rukama dobrih u dobre svrhe“ (Kišiček, 2018).

Uspješan govor prema Aristotelu čine tri načina uvjeravanja; uvjeravanje logosom, uvjeravanje patosom, i uvjeravanje etosom. Kada govornik uvjerava riječima, argumentima, sadržajem govora i djelovanjem na razum publike, to se smatra uvjeravanjem logosom. Uvjeravanjem i djelovanjem na raspoloženje publike, na njihove emocije i pritom stvarajući određeno raspoloženje kod slušatelja, smatra se uvjeravanje patosom. Uvjeravanje etosom govornik publiku uvjerava svojom vjerodostojnošću i kredibilitetom (prema Kišiček, 2018: 31). Svaki od govornika često više koristi jedan način uvjeravanja od druga dva u svojim govorima i obraćanjima publici iako je teško napraviti konkretnu distinkciju između ova tri načina uvjeravanja jer se često isprepliću, samo ovisi koji dominira kod kojeg govornika.

U suvremenoj retorici često je i korištenje različitih stilskih figura, frazema, ali i argumentiranje zanimljivim logičkim pogreškama. Sve navedeno dio je stila retorike. Logičkom pogreškom smatra se pogreška u zaključivanju. Stojadinović (2016: 12-13) logičke pogreške dijeli na formalne i neformalne. Kod formalnih pogrešaka premise su uglavnom istinite, a možda čak i tvrdnja koja se iz njih izvede bude istinita, ali sam zaključak je nevaljan jer izvedena tvrdnja ne slijedi iz premisa. Neformalne logičke pogreške su pak dobro oblikovane, ali su pogreške zbog karakteristika samih premisa. Tvrdnja im slijedi iz premisa i zaključak je tada logičan i valjan, ali nije istinit zato što barem jedna premisa nije istinita. Logičke pogreške je dobro poznavati i prepoznavati jer se one najčešće koriste u religiji, marketingu, ali i politici gdje netko želi uvjeriti veliki broj ljudi da ga poslušaju, da mu povjeruju i da učine ono što je dobro za tog pojedinca, a skoro sigurno loše za ostale.

Političari također imaju svoj stil retorike, a neke od stilova razlikovala je i Gabrijela Kišiček u knjizi *Retorika i politika* iz 2018. Kišiček tako u poglavljima navodi stil primitivnog vrijeđanja, vulgarnost kao dio govorničkog stila, stil ismijavanja protivnika, stil glumljene odlučnosti, stil banaliziranja i ignoriranja problema, stil “govorim samo da bih govorio“ stil pretjerane uzvišenosti i stil klišeja i floskula. Upotreba različitih figura i frazema karakterizira pojedini retorički stil, a same retoričke figure „izraz su kojim se nešto kaže na neobičan ili nedoslovan način. Ali za divno čudo izraz figurama ne stvara nesporazume, nego

sporazumijeva ljude brže i potpunije i najčudesnije- neposrednije. Ove paradoksalne osobine retoričkih figura to neposredno djelovanje, premda su nedoslovan izraz, njihova je definicija“ (Škarić, 2008:109, prema Kišiček, 2018:116).

2.2.1. Stilske figure u retorici

Korištenje stilskih figura u retorici učestala je i popularna retorička strategija za većinu političara i govornika. Stilske figure su kroz povijest različito opisivane. Sam broj opisivanih figura varira između stotinu i stotinu pedeset. „Budući da je antika jasno razgraničila poetiku (nauk o pjesničkom umijeću) od retorike (nauka o govorništvu) te budući da je Gorgija bio govornik i učitelj govorništva, u početku se isključivo rabio naziv *retoričke figure*. Kasnije se uz taj naziv koji upućuje na govorništvo i naglašava uvjeravačku dimenziju, počeo koristiti i naziv *stilske figure*, koji upućuje na pjesništvo i naglašava ornamentalizaciju diskursa. Danas su ti nazivi zamjenjivi i obuhvaćaju figuriranje svih tipova diskursa“ (Bagić, 2012: VII).

Figurativnost je sastavni dio političkih govora, osobito u vrijeme kampanja, ali ne dostaje ga ni u svakodnevnim obraćanjima političara javnosti. Kišiček (2015) ističe kako javni govor (osobito politički), često vrvi floskulama i praznim riječima, a argumente vrlo često zamjenjuju osobne uvrede, kolokvijalni rječnik te nizak govornički stil. Uz takav stil, često se koriste i figure. „One se koriste kako bi se govoru dala 'boja', stvorio interes, pobudila mašta. Figurativnost pridonosi djelovanju na emocije publike, a publika koja s uživanjem i lakoćom prati govor, lakše će vjerovati govorniku“.

Bagićev rječnik stilskih figura navodi čak 158 različitih figura, a autor ih dijeli na figure dikcije, figure konstrukcije, figure riječi, figure misli i figure diskursa. Za potrebe ovog rada izdvojene su figure koje se najčešće koriste u retorici i političkoj komunikaciji, a posebice u političkoj komunikaciji Andreja Plenkovića.

Adinaton je prema Bagiću (2012: 3), „argumentacijski topos za kojim se poseže kada se kani naglasiti i izrazito afektivno podcrtati nemogućnost da se što dogodi.“ Adinaton se može tretirati kao hiperbola u ekstremu.

Aluzija je, ističe Bagić (2012: 24), „figura misli, odnosno govor koji temu obrađuje posredno, upućujući na podudarnu (arhetipsku) situaciju, događaj, osobu ili tekst. Razumijevanje te figure i uživanje u njezinim učincima pretpostavlja postojanje istog konteksta i istih kulturnih referenci među sudionicima komunikacije“.

Eufemizmi su „ublaženi izrazi koji zamjenjuju vulgarizme ili riječi koje označuju kakvu opasnu, šokantnu ili neugodnu pojavu“ (Bagić, 2012: 119). On svodi na minimum emotivnu funkciju jezika. Neki eufemizmi se mogu koristiti i u formalnim situacijama kao oblici relaksiranja komunikacije i signaliziranja bliskosti.

Hiperbola je figura misli kojom se „naglašavaju ideje, emocije ili obavijesti pretjerivanjem, koje ističe afektivni odnos govornika spram predmeta govora. Pretjerivanjem se mogu uvećati ili umanjivati stvarne odlike bića, stvari, pojava ili emocija“ (Bagić, 2012: 140). Hiperbole su često koriste u medijima i velika je vjerojatnost da će se upravo hiperbolizirana izjava političara naći u naslovima članaka jer pridaje atraktivnost i budi interes kod čitatelja.

Ironija je jedna od figura misli, a definira se kao „smisaono preosmišljavanje iskaza“. Bagić navodi da „ironičar govori posredno ili suprotno od onoga što kani kazati – kori hvaleći, hvali kudeći, prezire diveći se, hini znanje, svjesno prešućuje ili kaže manje nego što se očekuje“ (2012: 152).

Metafora je „figura riječi koje zamjenjuju jednu riječ drugom prema značenjskoj srodnosti ili analogiji; prijenos imena s jedne stvari na drugu i značenja s jedne riječi na drugu“ (Bagić, 2012: 187). Metafora utječe na naša uvjerenja, stavove i vrijednosti jer koristi jezik za aktiviranje nesvjesnog načina uvjeravanja između spoznaje i emocija kako bi stvorila moralnu perspektivu na život. Stoga je metafora središnja strategija legitimacije u političkim govorima, a istovremeno nas potiču na akciju jer utječu na način na koji razumijemo svijet i na naše osjećaje. Ona proizlazi iz fraze iz konteksta ili domene u kojoj se očekuje da se dogodi i tako se uzrokuje semantička napetost (Charteris-Black, 2005: 13-14).

Retoričko pitanje još je jedna figura misli i definira se kao „pitanje na koje se ne očekuje odgovor. Pitanjem prikrivena tvrdnja kojom se naglašavaju govornikovi stavovi i dojmovi, izriču šokantne i dirljive stvari, ističu jake emocije. Retoričko pitanje zamjenjuje objektivni način govora subjektivnim, učinak nadređuje sadržaju, konotaciju denotaciji“ (Bagić, 2012: 271).

2.3. Erističke smicalice i argumentacija

Argumentacija je esencijalna vještina koja nam pomaže izražavati svoje stavove, uvjeravati druge i ostvarivati uspjeh u komunikaciji. Ivo Škarić pruža uvid u principe i tehnike

argumentacije koje mogu pomoći da govor postane uvjerljiviji i efikasniji u komunikaciji. Prema Škariću argumentacija se može definirati kao „sustavno i strateško iznošenje razloga, dokaza i podrške kako bi se potkrijepilo određeno stajalište ili tvrdnja“. Argumentacija „dominira u sudskoj retorici, potom u znanstvenoj, u govoru na znanstvenim skupovima, u sveučilišnoj nastavi, gdje je donose važne upravljačke odluke, u poduzetništvu, u upravljanju državom, pri saborskim odlučivanjima“. Ivo Škarić ističe i kako je „argumentacija dio teksta, kojim se pridobiva razumski“ (2011: 13).

Škarić ističe kako su argumentacijski postupci koji glavnu snagu nalaze u definiciji čvrsti koliko su dobre polazišne definicije. Argumentacija je ključni element u procesu komunikacije i uvjeravanja. Ona se temelji na korištenju razumskih argumenata kako bi se podržala ili pobila određena tvrdnja. Prema Ivi Škariću, argumentacija je "umijeće dobrog zaključivanja i uvjeravanja na osnovi činjenica i logike" (Škarić, 2011, str. 11).

Škarić (2011: 22) navodi kako se „umijeće argumentiranja u najvećoj mjeri sastoji u tome da se iznađe što jača zajednička misao u fondu općih interesa ili najdojmljiviji podatak ili činjenica. Oslonac na argumentaciju mogu biti citati poznatih ljudi, kao i poslovice čiji je autor 'narod'. Svi ti argumentacijski postupci jači su što su činjenice čvršće urezane u svijesti slušača i što su podaci provjerljiviji“.

Snaga argumenata u pridobivanju ne leži u snazi istine koju oni iznose nego u uvjeravanju slušatelja da bi izneseno moglo biti istinito. Istinit je onaj sud kojemu ništa ne proturječi, a retorička je istina ona kojoj nitko ne proturječi tj. o kojoj postoji konsenzus. Škarić stoga definira tvrdnju kao „sud koji treba argumentirati ili obrazložiti, da bi bio razumski prihvaćen. Nju treba obrazložiti ako je ona u bilo kojoj količini publici neprihvatljiva“ (Škarić, 2011: 13).

Škarić navodi kako je „glavna retorička argumentacijska strategija ona argumentacijska, ali je argumentacija dobrodošla i u persuazivnoj, interpretacijskoj i instruktivnoj strategiji, te u strategiji rješavanja problema“ (2011: 15). Prema istom autoru, „sudionici argumentacijskoga čina nastoje visoko podići kulturu kritičkog diskursa“. Ističe kako se to može postići kroz: shvaćanje cjeline predmeta, definiranje ključnih pojmova, točno navođenje činjenica, ispravno argumentiranje tvrdnja, zastupljenost svih stajališta u temi, vrednovanje toposa uz davanje prednosti neubranjivijima i umnoživijima, davanje prednosti pouzdanijim logičkim obrascima, davanje prednosti podacima i argumentiranim izvodima nad kvalifikacijama,

obvezno izbjegavanje logičkih pogrešaka (disloga i sofizama), smicalica, a pogotovo uvreda (*ad personam*) (2011: 18-19).

Unutar argumentacije često se nailazi na pogreške. Argument katkad samo može izgledati poput valjanog. „Lažni argumenti mogu se odrediti kao parafraze pravih argumenata. U njima se prepoznaju konture pravih, ali imaju ozbiljnu devijaciju koja ih diskvalificira. Mogu biti namjerni pa se zovu sofizmi (pa ih je moguće pribrojiti skupu smicalica) ili nenamjerne pogreške pa se zovu paralogizmi. Formom su podjednaki“ (Škarić, 2011: 85). Bodlović (2015: 106) za lažne argumente kaže da „njihov sadržaj otkriva namjeru govornika da uvijek bude u pravu, pa makar se to postiglo prljavim trikovima kao što su nepošteno tumačenje sugovornikovih riječi ili osobno vrijeđanje“.

Škarić (2011: 89) pod smicalice ubraja: proširenje protivnikove tvrdnje ili sužavanje svoje, *ad absurdum*, iskorištavanje tuđeg argumenta, argument praktičnosti, argument privremenosti, tjeranje u škripac nizom pitanja, pitanje o suprotnom, učvršćivanje indukcije, uništavanje suparnikove indukcije, etiketiranje, zahtjev da se definiraju pojmovi, fino razlikovanje, antiparastaza, *ad hominem*, *ad personam*, živciranje suparnika, iskorištavanje ljutnje, argument *ab utile*, *ad baculum* (batinom, prijetnjom), *ad auditores* (iskorištavanje nedovoljnog znanja publike), *ad populum*, nekompetentnost, kolebanje, koncesija, preduhitrenje, promjena teme, natjecanje, pretericija, odlaganje, *argument misericordiam*, duhovite upadice.

Poluargumenti čine figure koje čine dio argumenata, a ne njihovu cjelinu. Prema Bodloviću (2015: 104) oni mogu „olakšati razumijevanje tvrdnje i/ili očitosti te usmjeriti argumentaciju k pravim pitanjima, no oni ne utječu u strogom smislu na jakost argumenata. Jakost varira ovisno o tipu očitosti i vrsti razumske veze“. Najčešće stvaraju okvir za argument ili mu olakšavaju prihvatljivost. Škarić navodi neke od poluargumenata:

- razdioba koja kompleksnu cjelinu dijeli najpouzdanijim kriterijem na dva što simetričnija dijela
- razdvajanje povezanih parova pojmova koje je odvojene teško i definirati
- primjer i priča proširene su ilustracije i imaju pomoćnu ulogu u argumentiranju, a ta je da oslikavaju problem, a ne da ga razrješuju
- uporaba raznih retoričkih figura (u prvom redu metafore, alegorija, sinegdoha, metonimija, antiteze, antimetabole, epifraza, pretericija, korekcije)

- paradoks kao snažna ilustracija i poriv na uoštrenije umovanje
- antiparastaza djeluje kao popuštajuća u argumentativnoj prepirci
- načelo pravičnosti
- poluargument *a fortiori* koji polazi od toga da je nešto već prihvaćeno što je bilo teže, pa će zasigurno bez posebnoga argumentiranja biti prihvaćeno, što je lakše prihvatljivo
- argument smjernica implicira obvezu nastavka ponašanja
- poluargument uzaludnoga rasipanja koji iznosi da će sve što je do sada u nešto uloženo ostati izgubljeno ako se sada ne nastavi
- poluargument neodvojivosti odbacuje potrebu za argumentativnom raspravom jer ta neodvojivost priziva drugu
- svođenje na alternative, tj. na svega dvije mogućnosti, a ima ih zasigurno više
- poluargument slikovita naziva „prelijepo bi bilo kad bi bilo istinito“ koju koriste skeptici (2011: 81-83).

Istražujući argumentaciju, ne možemo zaobići Artura Schopenhauera, njemačkog filozofa 19. stoljeća. Schopenhauer je razvio koncept erističke dijalektike, tehnike manipulacije argumentima s ciljem pobjede u raspravi, bez obzira na istinitost. Prema Schopenhaueru, eristička dijalektika je "vještina uvjeravanja koja se koristi kako bi se protivnik navelo na pogrešan zaključak" (Schopenhauer, 1831, str. 15). Povezujući argumentaciju s erističkom dijalektikom, možemo primijetiti da eristička dijalektika koristi manipulativne tehnike kako bi osvojila raspravu, bez obzira na istinitost. Schopenhauer je opisao niz takvih taktika, uključujući *ad hominem* napade, preuveličavanje ili omalovažavanje protivnika te skretanje pažnje s bitnih pitanja. Razumijevanje ovih taktika omogućuje nam da prepoznamo manipulaciju i ostanemo fokusirani na bitne argumente. Važno je razumjeti da je cilj argumentacije postizanje istine i razumijevanje, dok je eristička dijalektika usmjerena na pobjedu i manipulaciju.

Argumentacija je kompleksan proces koji zahtijeva poznavanje strukture, logike i valjanosti argumenata. Kroz kritičko razmišljanje, pravilnu primjenu logičkih načela i svijest o erističkoj dijalektici, možda poboljšati svoje vještine argumentacije. Važno je razumjeti kako konstruirati valjane i uvjerljive argumente, koristiti relevantne dokaze i primjere te biti svjestan logičkih pogrešaka koje treba izbjegavati. Kada govorimo o erističkoj dijalektici, važno je biti svjestan njenih manipulativnih tehnika, ali i pravilno odgovoriti na njih. Umjesto

da se spuštamo na razinu manipulacije i nepoštenosti, trebamo ostati fokusirani na suštinske argumente, iznositi valjane protuargumente i tražiti zajedničko razumijevanje.

2.4. Politički diskurs

Politički diskurs igra ključnu ulogu u oblikovanju društvenih stajališta i političkih procesa. On predstavlja način na koji političari, mediji i javnost komuniciraju o političkim pitanjima i idejama. U suštini, politički diskurs se bavi načinom na koji se politička moć konstruira, prenosi i interpretira kroz jezik. Diskurs u politici nije samo puka komunikacija, već složen sustav koji uključuje jezične, kulturne, ideološke i društvene elemente.

Prema Faircloughu (2003), politički diskurs je proces koji uključuje proizvodnju, distribuciju i recepciju političkih tekstova. On ističe važnost analize političkog diskursa kako bi se razumjelo kako političari i mediji koriste jezik kako bi oblikovali javno mnijenje. Kroz jezik, politički akteri pokušavaju utjecati na percepciju, stavove i vrijednosti ljudi.

Sociolingvist Van Dijk (1998) naglašava da politički diskurs nije samo sredstvo komunikacije, već i izvor političke moći. On tvrdi da politički diskurs može biti način na koji se konstruiraju društvene identitete, oblikuju ideologije i legitimiziraju političke akcije. Kroz analizu političkog diskursa, možemo otkriti skrivene oblike moći i političke manipulacije.

U zaključku, politički diskurs ima snažan utjecaj na društvene procese i političke odluke. Kroz jezik se oblikuju politička uvjerenja, percepcije i vrijednosti, a politički akteri koriste diskurs kako bi utjecali na javnost i ostvarili svoje ciljeve. Analiza političkog diskursa omogućuje nam razumijevanje načina na koji političari koriste jezik kako bi oblikovali i kontrolirali javno mnijenje. Kroz retoriku i argumentaciju, politički akteri pokušavaju uvjeriti ljude u svoje ideje i političke strategije. Međutim, važno je biti kritičan i prepoznati moguće oblike manipulacije i demagogije.

Autentičnost političkog diskursa također je bitna. Političari često koriste različite strategije kako bi stekli povjerenje javnosti. No, važno je prepoznati jasnu razliku između iskrenosti i političke retorike. Kroz analizu političkog diskursa možemo razotkriti kontradikcije i nedosljednosti političkih aktera. Također je bitno promatrati politički diskurs u kontekstu medija. Mediji imaju važnu ulogu u prenošenju političkih poruka i oblikovanju javnog

mnijenja. Kritičko razumijevanje medijskog izvještavanja i analiza političkog diskursa omogućuju nam da sagledamo različite perspektive i izbjegnemo jednostrane interpretacije.

Politički diskurs je središnji element političkog života. Kroz jezik se oblikuje politička stvarnost i odnosi moći. Analiza političkog diskursa omogućuje nam da shvatimo kako politički akteri koriste jezik kako bi utjecali na javnost. Uz kritičko razumijevanje političkog diskursa, možemo postati svjesni manipulacija i donositi informirane političke odluke.

3. ISTRAŽIVANJE

3.1. Ciljevi istraživanja

Cilj ovog istraživanja je utvrditi kojim se retoričkim strategijama premijer Andrej Plenković služi prilikom obraćanja javnosti. Analizirat će se retorički stil i argumentacija premijera. Fokus ovog istraživanja nije na sadržaju poruke već na stilu govora i korištenju različitih retoričkih i argumentacijskih strategija na primjeru citiranih izjava premijera Andreja Plenkovića, preuzetih sa internetskih portala putem platforme Retriever TakeLab.

3.2. Metodologija

3.2.1. Materijali

Za potrebe ovog istraživanja korišteni su članci iz kojih su izdvojene citirane izjave premijera Andreja Plenkovića. Članke sam pronašla preko baze koju je razvio laboratorij za umjetnu inteligenciju Fakulteta elektrotehnike i računarstva u Zagrebu. Članci su filtrirani ključnim riječima „premijer“ i „Andrej Plenković“, a portali koje sam odabrala su *Vecernji.hr*, *Jutarnji.hr*, *N1info.hr* i *Index.hr*. Kako je premijer Andrej Plenković na hrvatskoj političkoj sceni prisutan već sedam godina, njegovih izjava je bilo jako puno. Preuzeto je sto izjava iz različitih političkih situacija od početka njegove političke karijere kao premijera Vlade republike Hrvatske pa do danas. Okolnosti u kojima je davao ove izjave su od unutarstranačkih izbora 2020. godine, pandemije koronavirusa, izbivanje rata u Ukrajini i razne političke prepirke s oporbom, novinarima u okolnostima pojedinih afera koje su pogodile Vladu Andreja Plenkovića.

3.2.2. Analiza diskursa

Metoda istraživanja kojom sam se koristila u ovome radu je metoda analize diskursa. Kritička analiza diskursa je set alata za analizu tekstova i jezika, kombinacija pristupa utemeljenih u lingvistici. Kritička analiza diskursa omogućuje nam da bolje shvatimo kako govornici i autori koriste jezik i gramatiku da bi stvorili značenje, utjecali na mišljenje i način razmišljanja o određenim događajima, odnosno da bi manipulirali značenjima (Machin, Mayr (2012)). Analiza diskursa kvalitativna je metoda istraživanja kojom se analizira jedan komunikacijski događaj, analizira se između tri aspekta komunikacijskog događaja; teksta, diskurzivne prakse i društvene prakse. Ta podjela naziva se Faircloughov trodimenzionalni model kritičke analize diskursa. Analiza teksta podrazumijeva leksik, gramatiku i struktura teksta, analizira se izbor riječi, imenovanje društvenih aktera, metafore, metonimija, pasivizacija, nominalizacija. Analiza diskurzivne prakse uključuje analizu procesa proizvodnje teksta, distribucije i konzumacije teksta. Sagledava se uloga urednika, lektora, nevladinih udruga i organizacija, kod konzumacije teksta analiziraju se publike i na koji način publike shvaćaju neke tekstove. Treći dio, analiza društvene prakse analizira politički, ekonomski i kulturni kontekst, odnose moći, ideologiju i hegemoniju (Car, Matović, Turčilo, 2016). Kritička diskursna analiza je jedan od ključnih pristupa proučavanju političkog diskursa. Ovaj pristup istražuje način na koji se politički diskurs koristi za održavanje ili mijenjanje postojećih odnosa moći, konstrukciju identiteta i perpetuiranje ideoloških normi. Kritička diskursna analiza se često koristi kako bi se otkrile skrivene ideološke poruke ili dominante narative u političkom govoru. Sociolingvistička analiza političkog diskursa proučava jezične obrasce, stilove i strategije koje političari koriste kako bi oblikovali političke poruke. Ova analiza može se fokusirati na upotrebu određenih jezičnih sredstava, kao što su metafore, eufemizmi ili retoričke figure, kako bi se shvatila njihova funkcija i efekt na javnost.

Kod analize diskursa valja spomenuti i Van Dijkov „ideološki kvadrat“, odnosno podjelu na „mi“ i „oni“, gdje „mi“ ostaje prešućeno, a „oni“ uvijek naglašeno. Kod analize izjava premijera Andreja Plenkovića dosta je naglašena podjela na „mi“ i „oni“, što će se pokazati dalje u tekstu.

4. ANALIZA I RASPRAVA

4.1. O Andreju Plenkoviću

Andrej plenković rođen je u Zagrebu, 8. travnja 1970. Hrvatski je političar, pravnik i diplomat, aktualni predsjednik Vlade Republike Hrvatske. Predsjednik je Hrvatske demokratske zajednice od 17. srpnja 2016.

Od 1994. do 2002. radi kao diplomat u Ministarstvu vanjskih poslova na nizu funkcija. Uz ostalo, načelnik je Odjela za europske integracije, savjetnik ministra za europske poslove, član Pregovaračkog tima za Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između RH i EU. Od 2002. do 2005. obnaša dužnost zamjenika šefa hrvatske Misije pri Europskoj uniji u Bruxellesu gdje je zadužen za koordinaciju političkih aktivnosti Misije te pripremu podnošenja zahtjeva Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji. Od 2005. do 2010. zamjenik je veleposlanika u Francuskoj. U travnju 2010. postaje državni tajnik za europske integracije u Vladi gdje upravlja radom Ministarstva na političkim i gospodarskim odnosima s članicama Unije do prosinca 2011., a ima i istaknutu ulogu u kampanji za referendum o pristupanju Europskoj uniji.

Od 22. prosinca 2011. do 1. srpnja 2013. zastupnik je HDZ-a u Hrvatskom saboru. Supredsjedatelj je Zajedničkog parlamentarnog odbora Hrvatskog sabora i Europskog parlamenta, te član saborskih odbora za vanjsku politiku, za europske integracije, za pravosuđe, za zaštitu okoliša te za međuparlamentarnu suradnju. Odlukom Hrvatskog sabora od travnja 2012. do srpnja 2013. jedan od 12 hrvatskih zastupnika promatrača u Europskom parlamentu. Od 1. srpnja 2013. zastupnik je HDZ-a u Europskom parlamentu i član Kluba zastupnika Europske pučke stranke. U Strasbourgu je 2. srpnja 2013. govorio kao prvi zastupnik iz Hrvatske na plenarnoj sjednici Europskog parlamenta. Član je Odbora za proračun i Odbora za ustav Europskog parlamenta, kao i Izaslanstva za odnose sa zemljama jugoistočne Europe, a sudjeluje i u radu niza drugih odbora. Nakon pobjede HDZ-a na parlamentarnim izborima održanim u rujnu 2016., predsjednica Republike Hrvatske je 10. listopada 2016. dala Plenkoviću mandat za sastavljanje Vlade Republike Hrvatske. Andrej Plenković je zajedno sa HDZ-om 2020. godine osvojio i drugi mandat za sastavljanje Vlade Republike Hrvatske pa je tako premijer Vlade već punih sedam godina.

Retoričke strategije u izjavama premijera Andreja Plenkovića

4.1.1. Etos

Andrej Plenković u svojim izjavama i obraćanjima medijima i publici često umjesto razvijanja argumentacije i retorike fokus stavlja na etos i učvršćuje ga. „Retorički najzanimljiviji u toj kampanji bio je Andrej Plenković koji je sve karte stavio na uvjeravanje *etosom*, svojom stručnošću kompetentnošću i vjerodostojnošću“ (Kišiček, G. 2018). „Etos ili dokazivanje govornikovom osobom (grč. *ethos-ćud*; običaj, navika) jest argumentacija s pomoću govornikova karaktera“ (Oraić Tolić, 2011). Etička argumentacija može biti interna ili unutarnja i eksterna ili vanjska. Prema tome razlikuje se izumljeni etos i situacijski etos. Izumljeni etos sadržan je u samom govoru govornika, to su vrline govornika i njegov stil, dok je situacijski etos dokazna snaga govornikova društvenog, moralnog i stručnog ugleda (Oraić Tolić, 2011). Andrej Plenković pokušava svojim obraćanjima javnosti dokazati svoj kredibilitet i stručnost, naglašavajući svoj ugled i čvrst karakter.

Primjeri izjava premijera Andreja Plenkovića u kojima umjesto argumentacije koristi etos:

- "Svoje ime i prezime nisam pronašao na cesti, znam koliko svaki dan radim za Hrvatsku i interes Hrvatske i građana, koliko mi ne pada na pamet staviti bilo kakav privatni interes ispred interesa hrvatske države i građana i profesionalnoga i zakonitog obavljanja posla. Kao svaki drugi građanin, imam pravo pravne zaštite ulaganjem pravnog lijeka na odluku javnog pravnog tijela koje je iz mog kuta gledanja svojom odlukom meni nanijelo nepravdu i političku štetu", objasnio je Plenković (VL1)

U ovom primjeru Andrej Plenković naglašava koliko on radi za Hrvatsku i građane, te uz to kaže da je njegov posao i rad profesionalan i zakonit, a sebi također odaje važnost prvim riječima ovog primjera "Svoje ime i prezime nisam pronašao na cesti..."

- "Onda ćemo vidjeti tko je što napravio. U našem mandatu imamo zdrav gospodarski rast bez zaduženja i sa smanjenim javnim dugom i 85 posto povučenih sredstava EU-a te većom zaposlenosti i većim ulaganjima, za razliku od onog koji nepotrebno komentira tko je gdje 1. veljače. Poručite gospodinu Penavi da detaljnije prati što se radi, naročito za Vukovar. Spomenut ćemo 30 stranica postignuća i potpore Vukovaru pa ćemo vidjeti tko je što dao i učinio“, rekao je Plenković. (I1)

Ova izjava je jedna od mnogih premijerovih izjava u kojima iznosi postignuća svoje Vlade, spominje velike brojeve i gospodarski rast i to koristi kao argumente kada razgovara s novinarima ili oporbom iako to nitko u stvari ne osporava, ali ni ne spominje u dijalogu.

Postignuća Vlade koristi kao obrambeni mehanizam i ublažava stvarnu sliku, a uz to daje fokus na svoj etos i učvršćuje ga iznoseći dokaze za njegovu kompetentnost u obavljanju posla.

- "Mislim da su ova rješenja i u smislu prava i u smislu financijske težine itekako ozbiljna, dobra i pokazuju da nam je načelo solidarnosti i uključivosti u hrvatsko društvo jedno od najvažnijih", ocijenio je. (VL2)

U ovome primjeru premijer Andrej Plenković učvršćuje svoj etos spominjući rješenja koja su on i Vlada predložili, naglašavajući da ta rješenja imaju pravnu i financijsku težinu, da su dobra. Ovom izjavom premijer je opet učvrstio svoj etos dajući razloge zašto je njegov rad dobar za hrvatsko društvo i zašto je on dobar premijer Vlade Republike Hrvatske.

Sve tri izjave premijera Andreja Plenkovića naglašavaju tko je on, koliku važnost ima i predstavlja te što je to napravio i koliku važnost hrvatskim građanima predstavljaju politike i mjere koje je on donio zajedno sa svojom Vladom. U prvoj navedenoj izjavi izrazito je naglašen etos u smislu premijerove kompetentnosti i stručnosti, ali i vjerodostojnosti kojom dokazuje ispravnost svojih odluka i politika. Često, premijer Andrej Plenković svojim uspjesima i kredibilitetom i dokazima o onom učinjenom za dobrobit hrvatskih građana, pokušava zakamuflirati ono ne učinjeno i ono što se ne može nazvati uspjehom. Premijer ima izrazito bogat vokabular koju mu svakako ne može odmoći u komunikaciji s građanima putem medija, a također ima naviku vješto izbjegavati neugodna pitanja, naglašavajući prednosti i postignuća svoje Vlade.

4.1.2. Optužbe novinara

Premijer Andrej Plenković često u svojim obraćanjima medijima i publici svoju pažnju usmjerava ka novinarima. Ponekada je to vrijeđanje novinara ili obraćanje medijskim djelatnicima s visoka, ali često krivnju za svoje probleme, afere ili pak rejting svoje političke strane na čijem je čelu, prebacuje na novinare i njihovo izvještavanje o tim istim problemima i aferama, ali i rejtingu. Takva komunikacija s medijima nije poželjna, kako kaže Kišiček (2015) „u svijetu smo u kojem uglavnom vlada sloboda govora, u kojem se govornici pojavljuju i nestaju s javne scene, u kojem političari dobivaju sve više medijskog prostora i sve lakše dopiru do publike, teško je postati i ostati originalan i pamtljiv.”

- "Siguran sam da nema ove prežestoke retorike koja dolazi od naših konkurenata u unutarstranačkoj borbi da bi bio i viši. Realno, sve ono što smo obećali prije četiri

godine smo ostvarili. Da se to malo više vidi i prenosi, bio bi i veći rejting, kao i da nema neosnovanih kritika koje dolaze iz naših redova, nalik na oporbene", rekao je (VL1)

Prvi navedeni primjer prikazuje već spomenuti rejting HDZ-a i kako bi on bio i viši da mediji malo više prenose uspjehe Vlade i premijera, a ne samo sukobe, u ovom slučaju unutarstranačke sukobe u kampanji prije unutarstranačkih izbora u HDZ-u.

- Upitan je li najbolja demokratska praksa da izmjenu izbornih jedinica radi isključivo jedna stranka, jer postoje ljudi koji nisu HDZ-ovi glasači, premijer je novinarki odgovorio kako tim pitanjem ide u "teški politički aktivizam jednog kruga medija".

"Reći ćemo 'dosta' toj vrsti medijskog aktivizma koji nadomješta ulogu opozicije", poručio je. (JL1)

U ovom primjeru napada na novinare i njihov rad, premijer ustvari na neki način i prijete medijima koji se postavljaju kako on kaže u ulogu oporbe ili opozicije. Samim time kritizira rad novinara, ne daje odgovor na pitanje već medije optužuje i okrivljuje za njihov rad.

- Da je to slučajno bio član HDZ-a, ovaj iz Međimurja, ja vam garantiram da dan danas ne bi bilo naslovnica i portala koji bi vrištali o tome da je taj tip slučajno član HDZ-a. Ali, gospoda iz oporbe su to elegantno prešutjeli i stavili druge teme koje opterećuju internetsko-medijski-komunikacijski prostor", rekao je Plenković. (JL1)

Ovaj primjer pokazuje kako premijer Andrej Plenković implicira na to da su mediji pristrani drugim političkim opcijama i da iz tog razloga ne izvještavaju negativno o određenoj situaciji, a kada bi osoba uključena u aferu bila netko iz HDZ-a, mediji bi po njegovoj prosudbi izvještavali negativno i punili naslovnice. Ovim primjerom možemo i zaključiti da premijer često pokazuje i tuđe greške kako bi skrenuo pažnju sa svojih grešaka i grešaka članova Vlade ili članova stranke čiji je predsjednik.

- "Moj posao je da radim, a vaš posao da prenosite ono što je relevantno za građane, da budem sasvim precizan." (N1)

Posljednji primjer ukazuje nam na premijerovo izdizanje nad novinarima i medijskim djelatnicima te je ovo također još jedan primjer gdje Andrej Plenković retoričkim smicalicama izbjegava odgovor te također nameće medijima da prenose ono „relevantno“, a pod time sigurno misli na uspjehe Vlade osigurane njegovim radom, a ne na probleme i afere. Relevantno za građane je u njegovom slučaju samo ono što je njemu relevantno.

Ponekad u izjavama Andreja Plenkovića možemo posumnjati da sve što izgovara je unaprijed isplanirano, no on ne može isplanirati i pretpostaviti svako novinarsko pitanje te u tim trenucima svjedočimo napadima na novinare, često pasivno agresivnima, ali i direktnima, a to je odraz njegove nesigurnosti u ono što govori i nekakva vrsta obrambenog mehanizma ka novinarima i medijima.

4.1.3. Prebacivanje odgovornosti i ograđivanje

Prebacivanje odgovornosti i ograđivanje od teme često susrećemo u retorici premijera Andreja Plenkovića. Takva retorička strategija automatski sugovornika ili novinara vraća na početak teze jer govornik ne daje nikakav odgovor, ograđuje se od teme te odgovornost prebacuje na nekoga drugoga i time on, u ovom slučaju Andrej Plenković ostaje neutralan i može se reći nevin što se tiče određenog problema koji se navodi od strane sugovornika.

- O smjeni Dijane Zdravec rekao je: “Odlukama o funkcioniranju bolnice bavi se v.d. ravnatelj, ostalo nije tema ni za mene niti je zanimljivo. Ministar je dao jasnu izjavu da se sve istraži.” (N2)

Premijer je u ovoj izjavi da kakav takav odgovor i jasno dao do znanja da ga sve ostalo što se događalo ili će se događati u bolnici nije tema za njega, a kako kaže nije mu ni zanimljivo. Odgovornost je prebačena na v.d. ravnatelja bolnice, a što se tiče članova Vlade, ogradio se time što je ministar zdravstva jasno izjavio da želi da se sve istraži. U prvom djelu izjave gdje navodi da mu tema nije zanimljiva također umanjuje značajnost teme jer po tome što kaže, ako tema premijeru nije zanimljiva onda ne bi trebala biti zanimljiva ni novinarima, a ni publici, odnosno građanima.

- “DORH bi javnosti pedagoški trebao objasniti što je kazneni postupak. Ne mogu govoriti o konkretnom prijedlogu. Jedna informativna pressica da se objasni što DORH, USKOK i policija rade bila bi blagotvorna i za razumijevanje procesa i u političkoj areni”, poručio je premijer Plenković (N3)

Ova izjava je jako zanimljiva jer premijer ovdje prebacuje odgovornost i na građane i na novinare, ali i na DORH, USKOK i policiju jer navodi da bi oni trebali objasniti, putem jedne informativne pressice, javnosti što je to kazneni postupak. Time aludira da javnost ne razumije rad spomenutih državnih tijela i da on samim time ne može govoriti o nikakvom prijedlogu dok DORH ne objasni neupućenoj javnosti o čemu se zapravo tu radi. U ovoj izjavi prebacuje se odgovornost uz očigledno skretanje s teme i izbjegavanje odgovora.

- O rektoru Borasu i općenito problemu seksualnog uznemiravanja, rekao je: “Zamolio sam ministra Fuchsa da ispita situaciju, on je za to nadležan. Sklon sam tome da se to sve detaljno ispita. Ako postoji nešto neprimjereno, da se sankcionira, ali iz moje pozicije je teško prosuđivati što se dogodilo.” (N4)

Treći primjer je situacija koja je zahvatila zagrebačko sveučilište te su novinari imali pitanja za premijera u tom trenutku. Na pitanje o toj situaciji odgovornost je prebacio na resornog ministra i jer je on za to nadležan, a iz premijerove pozicije je kako on kaže teško prosuđivati situaciju i što se točno dogodilo.

Premijer uglavnom u ovakvim izjavama kada je pitanje o nekoj aferi ili kaznenom postupku prebacuje odgovornost ili na druge institucije u državi ili na druge članove vlade i ograđuje se od takvih neugodnih situacija, a zanimljivo je primijetiti da svaki uspjeh bilo kojeg od ministara hvali i naglašava u medijskom prostoru uz naglašavanje da je to Vladin uspjeh i uz često korištenje „mi“ u takvim situacijama, a u situacijama kao na primjer spomenutim u primjerima gore, naglašava „njih“, odnosno korištenje mi i oni se razlikuje u pozitivnim i negativnim situacijama za vladu i samog premijera.

4.1.4. Argument iz neznanja

Argument iz neznanja ili latinski *argumentum ad ignorantiam* je pogreška koja nastaje kada se tvrdi kako je nešto točno samo zato što još nije dokazano da je netočno, ili obrnuto kada se tvrdi kako je nešto netočno samo zato što još nije dokazano da je točno. (Stojadinović, 2016) Premijer Andrej Plenković često se koristi argumentom iz neznanja pogotovo u slučajevima kada ga novinari pitaju za nedavne situacije i afere koje potresaju Vladu u tom trenutku. Njegovo „ne znam“ ili „nisam vidio/pročitao“ koristi kao argumente i obranu od određenih tvrdnji za koje javnost i mediji često znaju da se događaju ili su se dogodile, no Andrej Plenković time implicira da ako on kao premijer Vlade ne zna ništa o konkretnoj situaciji, ta situacija je nebitna ili se pak nije ni dogodila.

- “To su bitno različite situacije, da sam znao za sve u slučaju Tomaševića, ne bi bio kandidat ni za župana. Penava je gradonačelnik grada kojem je ova Vlada pomogla kao ni jednom drugom, njegov je politički odabir iz nekih meni nerazumljivih razloga da ode u drugu stranku, to s nama nema veze. Što se tiče Žalac i Tolušića, osim medijskog napada nisam vidio da se nešto protiv to svoje bivših ministara poduzelo (N5)

U ovome primjeru premijer se koristi argumentom iz neznanja “da sam znao”, kako bi prebacio odgovornost sa sebe na nekoga drugoga. U drugom djelu izjave također koristi argument iz neznanja gdje sa rječima “nisam vidio da se nešto protiv to svoje bivših ministara poduzelo” otklanja ikakvu mogućnost da se nešto dogodilo samo zato što on za to ne zna i nije vidio da se išta poduzima.

- "Ne znam što ćete vi pretpostavljati", kazao je premijer na konstataciju novinara da se može pretpostaviti kome će on dati glas u Zagrebu. "Ne znam što je Škoro rekao. Nisam ga čuo, ne mogu precizno odgovoriti", kazao je na pitanje da komentira Škorinu rečenicu kako svima pruža ruku. "Nije me kontaktirao, nije me zvao", dodao je. (VL3)

U ovome primjeru Andrej Plenković argument iz neznanja koristi situaciji kada ga novinari traže odgovor na izjavu Miroslava Škore, koji kaže kako svima pruža ruku za suradnju, te tada upotrebljava niz načina kako bi se ogradio od situacije i izbjegao odgovor na koji očigledno nije bio spreman ili samo insinuira time da ga ne zanima što drugi političari govore, ali ni da javnost samim time ne bi trebala čuti odgovor premijera. Premijer navodi da ne zna što je Miroslav Škoro rekao, da ga nije čuo i da zbog toga ne može odgovoriti.

- Na pitanje jesu li ga iznenadila današnja uhićenja, odgovorio je: “Ja nemam nikakva saznanja o tome. Mi smo Vlada koja ne zna što su to izvidi, koje su aktivnosti USKOK-a, DORH-a, policije, oni neovisno rade svoj posao. Te aktivnosti su tajne, gdje će to sve skupa dalje dovesti zaista ne znam, ništa me ne iznenađuje. U interesu mi je da se borimo protiv korupcije, kriminala i da oni koji su počinili kazneno djelo za to i odgovaraju. Mi se borimo protiv korupcije i kriminala”. (JL2)

Ovaj primjer pokazuje već spomenuto korištenje argumenta iz neznanja u situaciji gdje novinari spominju premijeru uhićenja članova Vlade i Vladi bliskih ljudi. Također nadalje u

izjavi, nakon što spomene da nema nikakva saznanja o tome i samim time to po njemu nije istina niti se možda nije ni dogodilo ako on nema saznanja o toj situaciji, skreće s teme i koristi uobičajeno hvalisanje Vlade i naglašava kako se njegova Vlada bori protiv korupcije i kriminala. Ujedno ovo je i ograđivanje od bilo kakvog ishoda situacije s uhićenjima.

4.1.5. Retoričko pitanje

Retoričko pitanje je figura misli i definira se kao „pitanje na koje se ne očekuje odgovor. Pitanjem prikrivena tvrdnja kojom se naglašavaju govornikovi stavovi i dojmovi, izriču šokantne i dirljive stvari, ističu jake emocije. Retoričko pitanje zamjenjuje objektivni način govora subjektivnim, učinak nadređuje sadržaju, konotaciju denotaciji“ (Bagić, 2012: 271). Obično se realizira kao pitanje na koje se odgovor podrazumijeva, pitanje na koje nitko ne može odgovoriti, ili pitanje na koje govornik žuri odgovoriti jer je ono dio njegove diskurzivne strategije (Bagić, 2012: 271). Premijer Andrej Plenković često se u svojoj diskurzivnoj strategiji i retorici služi retoričkim pitanjima u sva tri navedena oblika.

- Prema tome, ovo je još jedna vrsta spina. A da baš DORH i SOA rade popis stanovništva, pa ja mislim da smo mi kao zemlja koja već 30 godina samostalna, slobodna, demokratska i da smo prošli takve nekakve uopće ideje da nam se obavještajna agencija bavi popisom stanovništva i DORH. Ne znam što to znači. Da li ima nekakvo kazneno djelo? DORH samo dolazi ako postoji sumnja na neko kazneno djelo. Ne znam jeste li vi to dobro razumjeli, ali mi je jako bizarno ovo, rekao je Plenković. (JL3)

Ovo je primjer retoričkog pitanja gdje Andrej Plenković žurno odgovara na retoričko pitanje koje je postavio. U ovoj konkretnoj situaciji ovaj način retorike je ujedno i direktna obrana od daljnjih pitanja novinara i u ovoj izjavi se također može iščitati da premijer na neki način opet svaljuje krivnju i na novinare i govori kako su njihova pitanja i ono što žele postići nekakva vrsta spina i također na kraju izjave insinuirao da novinari nisu dobro razumjeli posao DORH-a jer da jesu onda ne bi bilo potrebe za pitanjima koja idu u smjeru toga da su premijer i Vlada napravili nešto što nije sukladno zakonima.

- Podsjetio je i kako je Milanović ranije rekao da HV odmah napušta Afganistan te se zapitao: "Tko je onda promijenio stav, Milanović ili ja?" (VL4)

U ovoj izjavi je konkretno retoričko pitanje na koje se pruža direktan odgovor već ga se implicira i podrazumijeva.

4.1.6. Skretanje s teme

Skretanje s teme ili popularnije „crvena haringa“ je odgovor kojim se sugovornika obmanjuje ili se skreće pažnja od glavne teme, pritom iznoseći argumente koji konkretno nemaju veze za postavljenim pitanjem ili iznesenim argumentom. „Crvena haringa je retorička pogreška: premda može izgledati prihvatljivo („logično“), uvijek je riječ o skretanju s teme dijaloga“ (Stojadinović, 2016: 23).

- Na pitanje hoće li biti potpora za radna mjesta u lipnju, premijer je kazao da će to ovisiti o epidemiološkim prilikama. - Najbitnije je da se intenzivira proces cijepljenja. Ogromne su količine cjepiva na raspolaganju i na liječnicima obiteljske medicine je veliki teret odgovornosti da privuku građane da se cijepi - kazao je premijer. (JL4)

Prvi navedeni primjer evidentno je skretanje s teme i samim time izbjegavanje odgovora na pitanje novinara. Andrej Plenković je na pitanje o potporama za radna mjesta u pandemiji odgovorio vrlo vješto, kratko navodeći da on ne može znati kakva će biti epidemiološka situacija i prebacivanjem teme na cijepljenje i pozivanjem građana da se cijepi jer je to u „ovom trenutku najbitnije“. Također nadodavši i da je obiteljskim liječnicima stavljen veliki teret što se tiče cijepljenja i još jednom prebacio temu i poveo razgovor u drugom smjeru.

- Novinarka N1 Katarina Brečić skrenula je s teme prilikom predstavljanja izmjena Zakona o izbornim jedinicama, upitavši premijera Andreja Plenkovića koliko će mu narasti plaća.

Premijer je novinarki kratko odgovorio da nije razmišljao o tome.

- Ne, nisam se time bavio, radio sam na dobrobiti građana, odgovorio je.

Novinarka mu je u šali uzvratila pitanjem: ‘Hoće li biti dovoljno za gablec?’

- Mislite li da bi bilo dobro da vlada diže poreze? Mislite li da bi bilo dobro da razvlastimo jedinice lokalne samouprave? Bi li bilo dobro da u mandatu neke druge vlade ne naraste plaća kao što je u našem? Najbolje bi bilo da radimo poteze da uopće ne rastu plaće! To bi bila briljantna reforma, odgovorio je ironično Plenković. (JL5)

Drugi primjer skretanja s teme je ujedno i primjer neke vrste protunapada prema novinarima. Nakon što je vrlo diplomatski odgovorio na prvo pitanje novinarkе i time joj nije dao željen odgovor, novinarka se poslužila još jednim dodatnim pitanjem, pomalo i šaljivim, dok je Andrej Plenković to shvatio kao određeni napad i uzvratio napadom odnosno protupitanjima, a samim time i skrenuo s teme te ironično naglasio kako vlada provodi najbolje mjere za građane.

Ova dva navedena primjera skretanja s teme su samo neki kojima se koristio premijer Andrej Plenković. Vrlo često kako je već i navedeno premijer uspjehe svoje vlade koristi kako bi pažnju publike i medija preusmjerio na ono dobro i ono što njemu odgovara.

4.1.7. Eufemizmi

Eufemizam je kako piše Bagić (2012: 119) figura misli, odnosno ublaženi izraz koji zamjenjuje vulgarnizam ili riječ koja označuje kakvu opasnu, šokantnu ili neugodnu pojavu. Blaži i povoljniji izrazi, odnosno eufemizmi, uglavnom se koriste kada se govori o smrti, religiji, spolnosti, teškim bolestima, probavi, politici, ratu ili porocima. Eufemizacija obilježava različite diskurse u diskurzivne registre, a može se dogoditi na bilo kojoj jezičnoj razini.

- „Ovo gdje smo sada je bilo komplicirano, politički teško, institucionalno zahtjevno, a pritom se radio ogroman posao prilagodbe hrvatskog pravnog i ekonomskog sustava pravnoj stečevini EU-a”, rekao je Plenković (VL5)

U ovome primjeru eufemizacije u izjavi premijera Andreja Plenkovića nalazi se frafrazеologizirana zamjena gdje premijer objašnjava situaciju kao „ovo“ i pri tome koristi puno nerazumljivih i nepotrebnih epiteta kako bi opisao „tu“ situaciju i time osvijetlio svoj obraz u raspravi i skrenuo pažnju na nešto drugo.

- Na pitanje novinara hoće li dobiti suglasnost predsjednika Zorana Milanovića za slanje hrvatske vojske na granice, ako to bude potrebno, budući da aktualni predsjednik nije zastupao slanje vojske na granice te je kao premijer dozvolio propuštanje migranata, Plenković je kazao da su se okolnosti u odnosu na 2015. i 2016. promijenile.

„Ta je politika gotova. Jača se kontrola vanjskih granica, sprječavaju se nezakonite migracije i to hrvatska Vlada radi kroz policiju koja ima dominantnu zadaću čuvanja hrvatskog teritorija. Imamo 6.500 hrvatskih policajaca na granici. Apsorbirali smo 270 milijuna eura europskih fondova za jačanje naše spremnosti za Schengen i na tom tragu ćemo nastaviti. U ovom trenutku to nije na dnevnom redu, a ako se promijene okolnosti, možemo razmisliti i o tome. Pozicija Vlade je da granice prije svega čuva policija, a ako dođe do izvanrednih okolnosti razgovarat ćemo i o ovakvim okolnostima, zaključio je. (JL6)

Ovaj primjer eufemizma sličan je prethodnome. Premijer Andrej Plenković i u ovoj izjavi referirajući se na slanje vojske na granicu koristi riječi „ta politika“. Zadnja rečenica u izjavi također sadrži eufemizam time što upotrebljava sintagmu „izvanredne okolnosti“ ne dajući pritom objašnjenje koje su to izvanredne okolnosti.

Eufemizacija je česta pojava u diskursu premijera Andreja Plenkovića kada pokušava stanje stvari prikazati na bolji, blaži i ljepši način, koristeći ponekad građanima nerazumljive riječi, a ponekad koristeći baš one koje na publiku djeluju pozitivno i smiruju situaciju koja se zapravo ne bi trebala ni smirivati, a ni umanjivati joj se važnost.

4.1.8. Argumentum ad hominem

Napad na protivnikov karakter ili argument protiv čovjeka često se koristi umjesto da se napada na sami argument. „*Ad hominem* je kategorija pogrešaka u kojima se tvrdnja ili argument pobija na osnovu nevažnih činjenica o osobi koja tu tvrdnju ili argument iznosi“ (Stojadinović, 2016: 41). Korištenje ovakve logičke pogreške ili pak retoričke strategije razlikuje se od same uvrede protivnika jer se napad *ad hominem* u ovim slučajevima koristi isključivo kao razlog za pobijanje argumenta.

- - Hvala lijepa, poštovana zastupnice. Ja sam malo guglao prije nego što smo došli ovdje i ovo što ste izgovorili, i inače što izgovarate, nije baš pametno, ali ovo što ste izgovorili u zadnjih mjesec dana je strašno. Vidim da ste imali polemiku i s predsjednikom Sabora. Govorili ste da HDZ trebate tretirati kao Nijemce nakon

Drugog svjetskog rata, da smo mi kvislinška vlada, da je cijeli HDZ korumpiran, da sam ja na vrhu korupcijske piramide, da uzimamo pare iz svih mogućih izvora - bilo domaćih, bilo europskih. Je li to vaša teza? - rekao je Plenković na početku svog odgovora zastupnici.

Sada zamislite vi, vi ste bili na čelu Povjerenstva za sprječavanje sukoba interesa. Što se to u vama dogodilo od nekoga tko je u neovisnom tijelu za koje vam je čak prijatelj od Petrova rekao da ste tamo došli intervencijom pokojnoga oca vašega bivšeg supruga. I sad vi takva nama govorite sve ovo što govorite i optužujete mene da sam nekakav vrh korupcijski piramide. Pa kako vas nije sram? Očito ste bili tamo u Povjerenstvu da bi igrali neku političku igru pa bi se onda angažirali kao političarka na agendi protiv Vlade, ove, HDZ-a. Dakle, vi ste očito tamo išli s predumišljajem, to nije baš kredibilno - dodao je. (VL6)

- “Neodgovorna je oporba koja nema ideje, imaju i nekoliko pjesmica, a sada su dodali i novi okvir: izdajnici. Dakle, banda i izdajnici, to ponavljaju dvije godine ne bi li se to negdje utaložilo, među onima koji ne prate što se događa. Jedino o čemu imaju ideje je da hoće lijepiti etikete i rušiti Vladu. Grbin je otišao u Našice i rekao da ja radim u Hrvatskoj ono što Vučić radi u Srbiji. Ja nemam ništa protiv njega i njegove supruge, ali dobiva naknadnu za odvojeni život, a ne zna gdje živi”, rekao je Plenković. (JL7)

Drugi primjer odnosi se na argument protiv čovjeka, u ovom slučaju protiv Peđe Grbina, također zastupnika u hrvatskom saboru. Premijer na početku izjave vrijeđa i argumentira protiv kompletne oporbe, a na kraju se dotiče jedne osobe i navodi konkretnu „grešku“ zastupnika u saboru i samim time skreće temu sa sebe i navoda koje je Peđa Grbin iznio protiv Andreja Plenkovića.

Kod oba primjera možemo iščitati takozvani argument protiv čovjeka. U prvom primjeru premijer Andrej Plenković da bi pobio argument, zastupnice u hrvatskom saboru, Dalije Orešković koristi argument protiv zastupnice da bi se ogradio od onoga što je ona iznijela u svome izlaganju i navela korumpiranost Vlade i samog premijera. Premijer tu navodi situaciju u kojoj je Dalija Orešković bila korumpirana pokušavajući time umanjiti vrijednost njezinog argumenta te prebaciti svjetlo rasprave na njezine greške. Argument koji je Dalija Orešković

iznijela ili bilo tko tko ga iznosi, a druga osoba koristi *ad hominem*, ne gubi na valjanosti i ne znači da je neistinit unatoč karakteru ili postupcima osobe koja je iznijela prvi argument.

4.1.9. Adinaton

Adinaton je figura diskursa, argumentacijski topos za kojim se poseže kada se kani naglasiti i izrazito afektivno podcrtati nemogućnost da se što dogodi. Može se promatrati kao opisno iskazivanje pojma „nikad“, tj. kao iskaz koji nas uvjerava da se neka stvar ne može dogoditi jer ovisi o drugoj koja se nikako ne može dogoditi. Može se definirati i kao hiperbola u ekstremu. Adinaton je važna figura političke komunikacije. S jedne strane riječ je o retoričkom klišeju dobro poznatom većini članova jezične zajednice, što ga preporučuje svakomu tko računa na plebiscitarnu podršku. “S druge pak strane taj je kliše poprište radikalnih verbalnih gesta kojima umješšan političar glasačima obećava da se neke stvari ni pod koju cijenu neće dogoditi” (Bagić, 2012: 3-4).

- Novinari su ga pitali i da komentira izjavu **Davora Ive Stiera**, kandidata za potpredsjednika HDZ-a koji je podržao Kovača, kako će jedna od prvih mjera biti, ako pobijede, službena odluka da nakon parlamentarnih izbora neće biti koalicije s SDP-om. - To je potraga za Jetijem odjednom grupiranih alternativaca koje nisam čuo u Saboru da su jednom reagirali na napade ljevice na Vladu i politiku HDZ-a. (JL8)

U ovoj izjavi premijer Andrej Plenković komentira plan i program svojih protivnika u unutarstranačkoj borbi, govoreći da njihov plan, koji su iznijeli, o tome da nakon parlamentarnih izbora neće ni u kojem slučaju koalirati sa SDP-om. Andrej Plenković je taj plan i tu njihovu izjavu komentirao kao „potragu za Jetijem“, aludirajući time da na taj način traže potencijalne glasove, ali i da se to u ni u kojem slučaju neće dogoditi.

4.1.10. Indukcija

Indukcija je argumentativni postupak u kojem se tvrdnja obrazlaže time što se ona jednostavno apstrahira kao vodeća osobina jednoga ili više konkretnih slučajeva, a koji su

poznati publici ili joj se na uvjerljiv način predoče. Čovječji razum funkcionira tako da mu je generalizacija urođeno normalna. Misao prihvaća da ako nešto može biti jednom, onda može biti i ponovljivo (Škarić, 2011: 34).

- "Vlada je davala potporu građanima i gospodarstvu i to za smanjivanje troška cijene struje, plina i naftnih derivata. I onim najvećima smo smanjivali cijenu struje. Dio aktera umjesto da napravi klik i da se ponaša u društvu koje je uređeno, ponaša se na jedan prevarantski način. Štetite vlastitim građanima, činite političku štetu. Vlada ne ide s time da unaprijed misli da je dio gospodarskih subjekata prevaranti. Donijeli smo zaključak koji ima vrlo jasnu poruku, vratite cijene prije uvođenja eura. Ako se to ne dogodi, vidim da neki huškaju da mi nemamo ideje i alata, imamo i nećemo oklijevati to napraviti već u petak", kazao je Plenković. Dobili smo potporu da Vlada što nije dobro, ispravi, dodao je. (VL7)

U ovom primjeru indukcije premijer optužbe oporbe na račun politika njegove Vlade, koje su donesene da se pomogne građanima i poslodavcima, smiruje javnost i oporbu na način da daje primjer pomoći i rješenja od prije i na temelju toga daje zaključak da će u slučaju novog problema opet postupiti isto i pomoći građanima.

- - Što se tiče financija, valjda smo pokazali da se znamo odgovorno ponašati s javnim financijama. Idemo u dodatna porezna olakšanja. Naši građani su vidjeli kako se Vlada ponašala u koronakrizi. Pokazali smo kako odabrati život, zdravlje građana. Da nismo pravovremeno reagirali, ne bismo imali tako dobre brojke. Istovremeno smo stali iza privatnog sektora kao nijedna vlada prije nas, rekao je premijer. (VL8)

Ovaj primjer također pokazuje premijerovo generaliziranje i pritom uvjeravanje javnosti da će u slučaju bilo kojeg problema riješiti sve na dobrobit građana, a pritom za primjer daje prethodna rješenja i time generalizira situaciju, jer ako je Vlada jednom riješila problem onda će sigurno i svaki sljedeći put to napraviti.

Premijer Plenković indukciju koristi kako bi svojom izjavom dao odgovor na pitanje i protupitanje, odnosno automatski dao zaključak umjesto novinara i građana. Daje primjere koji su javnosti poznati i na uvjerljiv način ih predoči.

5. ZAKLJUČAK

Premijer Andrej Plenković ima osobine dobrog govornika. Uglavnom je u svojim obraćanjima smiren i staložen, te se služi širokim vokabularnom, karakterističnim za obrazovanog političara. Međutim, njegova retorika često podliježe različitim smicalicama i logičkim pogreškama jer unatoč svom njegovom znanju i učenju govorništva i strateškog komuniciranja, ponekad nije spreman dati odgovor novinarima na određena pitanja i ponekad ne kaže ono što bi javnost zanimalo već ono što će njemu biti u koristi. Dakako njegova dva mandata obilježile su brojne afere u koje su bili uključeni članovi njegove Vlade i često se od njega tražilo očitovanje o tim situacijama, no premijer Andrej Plenković je umjesto konkretnog objašnjenja često podilazio odbijanju odgovora, skretanju s teme pa i negiranju nekih situacija koje su se dogodile.

Napadi na novinare su uglavnom umjereni iako postoje. Premijer, možemo reći na pristojan način zna odbrusiti novinarima, ali često to radi jednostavnim prebacivanjem krivnje na novinare i medije i kritikama o načinu izvještavanja o radu njegove Vlade i kako često kaže „pretjeranom“ kritiziranju Hrvatske demokratske zajednice i njezinih članova.

U situacijama kada premijer treba izreći javnosti možda i neke loše vijesti ili konkretizirati poruku i dati jasno do znanja o čemu se radi, izbjegava odgovor i često eufemizira situaciju, odnosno umanjuje ono loše u vezi te situacije i nerijetko javnost ne razumije što zapravo želi time reći. Tada okoliša i puno govori, ali zapravo malo toga kaže. Dok je vrlo rječit i konkretan u situacijama kada se treba pohvaliti rad premijera i njegove Vlade, tada se osjeća ugodno i u tim situacijama ništa ne ostane nedorečeno za javnost. Često se služi i konkretnim brojkama kada je u pitanju financijski i gospodarski napredak. Premijer u svojim izjavama često koristi razne oblike eufemizama i na taj način pokušava zamaskirati situaciju i probleme u Vladi pred očima javnosti, koja bi zapravo trebala vidjeti i dobiti kompletnu i istinitu priču, a ne ublaženu verziju prije eskalacije problema. Često posezanje za različitim načinima ublažavanja problema premijera Andreja Plenkovića proizlazi iz njegove kompetentnosti kod vođenja dijaloga, bogatog vokabulara i spremnosti na sva pitanja i nedoumice oporbe i novinara.

Izgradnja etosa je vrlo važan i velik segment u retorici premijera Andreja Plenkovića. To se može vidjeti u većini njegovih izjava gdje svojim radom i stručnošću pokušava povećati kredibilitet u percepciji javnosti o njemu. Već spomenuto naglašavanje uspjeha Vlade je jedan od načina kojim jača etos.

Već ranije spomenuti Van Dijkov ideološki kvadrat, gdje „mi“ ostaje prešućeno dok „oni“ bude naglašeno u komuniciranju. Van Dijkov ideološki kvadrat se često može uočiti u diskursu o manjinama i izoliranim skupinama u društvu. Točnije naše dobre osobine i kvalitete se naglašavaju, naše mane prešućuju, dok se njihove kvalitete prešućuju ili negiraju, a one loše osobine i mane naglašavaju. Premijer Andrej Plenković često naglašava ono što on i njegova Vlada rade dobro i njihova postignuća, dok nikada ne govori o nečemu što Vlada nije uspjela realizirati ili o nečemu u čemu je pak pogriješile. Uz to, kao dokaze i protu argumente često navodi da njegovi prethodnici nisu učinili to što je on učinio, naglašavajući pritom nedostatak kvalitete u oporbi i ostalim političarima i naglašavajući svoje kvalitete i vrline.

Kod izjava Andreja Plenkovića „mi“ je u funkciji naglašavanja zajedničkih postignuća Vlade, ali također i u funkciji da se pokaže samo to zajedništvo u donošenju odluka i nekakva konzistentnost pri donošenju odluka i obavljanju posla. U većini izjava koje su i navedene u cijelom tekstu o uspjesima se naglašava „mi“, no prilikom neuspjeha prebacuje se krivnja na pojedinca, a sebe ograđuje u potpunosti od teme i u takvim situacijama „mi“ je samo Andrej Plenković, a „oni“ čak postanu i članovi njegove Vlade ako sam premijer postane ugrožen.

Ovaj rad u cilju je imao analizirati retoriku i retoričke strategije kojima se premijer Andrej Plenković koristi u javnim obraćanjima prilikom ublažavanja određenih problema. Analizirajući različite citirane izjave premijera istaknute su najčešće korištene strategije za ublažavanje problema.

Andrej Plenković, unatoč tome što je široj javnosti poznat kao izrazito elokventan i smiren govornik, u svojoj retorici katkad poseže za različitim smicalicama i logičkim pogreškama te također koristi neke vrste stilski figura kako bi upotpunio svoju retoričku strategiju i time ublažio određen problem i stvorio sebi povoljnu sliku u javnosti. Katkad se za njega smatra da puno govori, ali malo toga zapravo kaže.

Često izbjegavanje odgovora, skretanje s teme pa i prebacivanje odgovornosti na nekog drugog su neke od strategija kojima se premijer Andrej Plenković služi prilikom davanja izjava. Andrej Plenković također u svojim izjavama koristi etos i na taj način utječe na građane, ostavljajući skoro pa uvijek dojam stručnog, vrijednog i kompetentnog političara.

Iz analize se može dakako zaključiti da premijer Andrej Plenković kada govori o temama koje su mu bliske, ali i koje su pozitivne za njega, njegovu Vladu i građane, govori razumljivo, ponosno i bez zadržke hvali sebe, članove Vlade i njihova postignuća. Suprotno, u situacijama kada mora dati izjavu o nekom problemu ili pogrešci učinjenoj od strane njega ili Vlade, tada premijer često koristi građanima nerazumljiv stil govora te zamaskira probleme u nešto blaže ili pak jednostavno promijeni temu.

Treba uzeti u obzir da su u radu analizirane samo neke izjave premijera Andreja Plenkovića, ali u različitim periodima njegove karijere. Kao i svaki političar, Andrej Plenković će uvijek pokušati uvjeriti druge u svoje stavove i u dobrobit njegove politike, uz korištenje mnogih retoričkih smicalica, čija upotreba ovisi o situaciji. Andrej Plenković je svakako pripremljen za većinu pitanja od strane novinara i oporbe, a svaki govornik i sugovornik bi trebali znati prepoznati retoričke smicalice i pokušati doći do istine i istinitog zaključka na kraju svake argumentacije.

6. SAŽETAK

U ovome radu analizira se retorička strategija premijera Andreja Plenkovića prilikom ublažavanja problema. Analiziraju se različite stilske figure koje se koriste u retorici, logičke i argumentacijske pogreške kao i politički diskurs Andreja Plenkovića. Za analizu koristile su se citirane izjave Andreja Plenkovića preuzete iz članka sa internetskih portala, *Jutarnji.hr*, *Vecernji.hr*, *NIinfo.hr* i *Index.hr*. Članci su preuzeti i filtrirani putem platforme TakeLab Retriever, Fakulteta elektrotehnike i računarstva u Zagrebu. Andrej Plenković, političar je zanimljive retorike, a u svome dugogodišnjem iskustvu u govorništvu i politici, javnosti se putem medija obraćao na različite retorički kompleksne načine analizirane u ovome radu. Metodom kritičke analize diskursa utvrdili su se brojni načini ublažavanja problema koje premijer Andrej Plenković koristi u svojim izjavama.

7. LITERATURA

1. Bagić, Krešimir (2012) Rječnik stilskih figura Zagreb: Školska knjiga.
2. Bodlović, Petar (2015) "Argumentacija" Ive Škarića: pretpostavke, teškoće i propusti. *Prolegomena* 14(1): 101-112.
3. Car, Viktorija, Marijana Matović i Lejla Turčilo (2016) *Mediji i javni interes*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti i Hanns Seidel Stiftung–(Car, Matović, Turčilo, 2016), 'Manipulacija u medijskom diskursu: kritička analiza diskursa naslova najposjećenijih hrvatskih online medija o hrvatskoj predsjednici Kolindi Grabar-Kitarović', str. 145-151 - (Vrtič i Car, 2016)
4. Charteris-Black, Jonathan (2005) *Politicians and Rhetoric*. Palgrave Macmillan UK.
5. Čerkez, Ivana (2009) Osnovna obilježja medijske komunikacije u demokratskoj kulturi. *Socijalna ekologija* (1): 28-45.
6. Fairclough, Norman (1995) *Critical discourse analysis: the critical study of language*. New York: Longman.
7. Fairclough, Norman (2003) *Analysing Discourse: Textual analysis for social research*. London and New York: Routledge
8. Kišiček, Gabrijela (2018) *Retorika i politika: Naklada Jesenski i Turk*
9. Kišiček, Gabrijela (2015) *Figurativnost u retorici – klasični i suvremeni pogled*. u: Ryznar, A. (ur), *Svijet stila, stanja stilistike*. Odjel za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu; e-knjiga na: www.stilistika.org
10. Machin, David i Andrea Mayr (2012). *How To Do Critical Discourse Analysis: A Multimodal Introduction*. London: SAGE –(Machin i Mayr, 2012)
11. Meyer, T., Hinchman, L. (2002). *Media Democracy, How the Media Colonize Politics*. Cambridge: Polity Press.
12. McNair, Brian (2003) *Uvod u političku komunikaciju: Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, preveo Stipetić, Davor*
13. Glišović, Dušan (1997) , prijevod s njemačkog, *Eristička dijalektika ili Umijeće kako da se uvijek bude u pravu objašnjeno u 38 trikova/ Artur Schopenhauer: Biblioteka Svetovi*
14. Peruško, Zrinjka (2013), *Politička komunikacija: na razmeđu medijskih i političkih studija*, *Politička misao* 50 (2) : (7-9)

15. Oraić Toić, Dubravka (2011) Akademsko pismo: Sveučilište u Zagrebu
16. Stojadinović, Predrag (2016) Logičke pogreške za koje je dobro znati: Naklada Jesenski i Turk
17. Škarić, Ivo (2000) Temeljni suvremenog govorništva. Zagreb: Školska knjiga.
18. Škarić, Ivo (2011) Argumentacija. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
19. Van Dijk, Teun A. (1998) Ideology: A multidisciplinary approach. London:Sage Publications
20. Vozab, Dina (2016) Istraživanja uloge medija za političku participaciju: politička komunikacija u minimalističkoj i maksimalističkoj dimenziji participacije. Političke perspektive, članci i studije : 71-90

5. IZVORI I GRAĐA

1. A. VI. (2023) Novinarka pitala Plenkovića koliko će mu se povećati plaća, izbjegao je odgovor: 'Hoće li biti dovoljno za gablec?' *Jutarnji.hr* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/novinarka-pitala-plenkovica-koliko-ce-mu-se-povecati-placa-izbjegao-je-odgovor-hoce-li-biti-dovoljno-za-gablec-15339466> (posjećeno 22. 6. 2023) – JL5
2. Ban, Barbara (2020) PLENKOVIĆ O NOVOJ MIGRANTSKOJ KRIZI 'Trebamo obnoviti dogovor s Turskom. Vojska na granici? Ako se promijene okolnosti, možemo razmisliti i o tome' *Jutarnji.hr* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-o-novoj-migrantskoj-krizi-trebamo-obnoviti-dogovor-s-turskom-vojska-na-granici-ako-se-promijene-okolnosti-mozemo-razmisliti-i-o-tome-10040020> (posjećeno 22. 6. 2023) – JL6
3. Ban, Barbara (2020) PLENKOVIĆ OD KOVAČA TRAŽI DA SE ISPRIČA HDZ-ovcima: Podcijenio ih je, ponizio i uvrijedio, to je katastrofalna izjava. Sučeljavanje? Dogovorit ćemo se *Jutarnji.hr* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-od-kovaca-trazi-da-se-isprica-hdz-ovcima-podcijenio-ih-je-ponizio-i-uvrijedio-to-je->

- katastrofalna-izjava-suceljavanje-dogovorit-cemo-se-10040224 (posjećeno 22. 6. 2023) – JL8
4. Ćurković, Sven, et al. TakeLab Retriever, TakeLab, 8 Nov. 2022, <https://retriever.takelab.fer.hr/>. (posjećeno 22. 6. 2023.)
  5. Hina (2020) Plenković komentirao koronavirus, pad rejtinga HDZ-a, odluku Ustavnog suda na njegovu tužbu... *Večernji.hr* <https://www.vecernji.hr/vijesti/plenkovic-komentirao-koronavirus-pad-rejtinga-hdz-a-odluku-ustavnog-suda-na-njegovu-tuzbu-1384597> (posjećeno 22. 6. 2023) – VL1
  6. Hina (2020) Plenković: Poručite Penavi da detaljnije prati što se radi *Index.hr* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/plenkovic%C2%A0porucite-penavi-da-detaljnije-prati-sto-se-radi/2153201.aspx> (posjećeno 22. 6. 2023) - I1
  7. Hina (2023) Vlada donijela Zakon o socijalnoj skrbi. Proširuje se krug korisnika i povećava naknada *Večernji.hr* <https://www.vecernji.hr/vijesti/vlada-unaprjedenje-statusa-i-prava-roditelja-njegovatelja-i-njegovatelja-1685940> (posjećeno 22. 6. 2023) - VL2
  8. Hina (2023) ‘Plačljiva oporba ničemu nije pridonijela! Zvao sam ih na sastanak u Vladu, sjećate li što su napravili?’ *Jutarnji.hr* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/placljiva-oporba-nicemu-nije-pridonijela-zvao-sam-ih-na-sastanak-u-vladu-sjecate-li-sto-su-napravili-15326829> (posjećeno 22. 6. 2023) – JL1
  9. Hina (2020) Plenković: Milanović je govorio da vojska odmah napušta Afganistan, a sad je šalje tamo *Vecernji.hr* <https://www.vecernji.hr/vijesti/plenkovic-milanovic-je-govorio-da-vojska-odmah-napusta-afagnistan-a-sad-ih-salje-tamo-1384163> (posjećeno 22. 6. 2023) – VL4
  10. Hina (2023) Plenković: Hrvatska će u idućem desetljeću članstva stići ostatak EU-a *Vecernji.hr* <https://www.vecernji.hr/vijesti/plenkovic-hrvatska-ce-u-iducem-desetljeću-clanstva-stici-ostatak-eu-a-1687088> (posjećeno 22. 6. 2023) – VL5
  11. Index.hr (<https://www.index.hr/>) (posjećeno 22. 6. 2023)

12. Jutarnji.hr (<https://www.jutarnji.hr/>) (posjećeno 22. 6. 2023.)
13. Jutarnji.hr (2020) PLENKOVIĆ O PENAVI 'On je jedan od ljudi koji bi trebao tri puta dobro udahnuti, a njegova ideja da popis stanovništva rade SOA i DORH je bizarna' *Jutarnji.hr* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-o-penavi-on-je-jedan-od-ljudi-koji-bi-trebao-tri-puta-dobro-udahnuti-a-njegova-ideja-da-popis-stanovnistva-rade-soa-i-dorh-je-bizarna-10064329> (posjećeno 22. 6. 2023) - JL3
14. Jutarnji.hr (2021) Plenković oštro uzvratilo Milanoviću, komentirao i Glas poduzetnika: 'Umjesto da nam kažu hvala...' *Jutarnji.hr* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-ostro-uzvratilo-milanovicu-komentirao-i-glas-poduzetnika-umjesto-da-nam-kazu-hvala-15070799> (posjećeno 22. 6. 2023) - JL4
15. M. B. (2022) Plenković o novim uhićenjima u Ini: 'Gdje će to sve skupa dalje dovesti, zaista ne znam... Ništa me ne iznenađuje' *Jutarnji.hr* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-o-novim-uhicenjima-u-ini-gdje-ce-to-sve-skupa-dalje-dovesti-zaista-ne-znam-nista-me-ne-iznenaduje-15259642> (posjećeno 22. 6. 2023) – JL2
16. M.B. (2022) Plenković o novim uhićenjima u Ini: 'Gdje će to sve skupa dalje dovesti, zaista ne znam... Ništa me ne iznenađuje' *Jutarnji.hr* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-o-novim-uhicenjima-u-ini-gdje-ce-to-sve-skupa-dalje-dovesti-zaista-ne-znam-nista-me-ne-iznenaduje-15259642> (posjećeno 22. 6. 2023) – JL7
17. N1info.hr (<https://n1info.com/>) (posjećeno 22. 6. 2023.)
18. N1 info (2020) Premijer o nedolasku na EPK Rijeka: Trivijalne komentare neću komentirati *N1info.hr* <https://n1info.hr/vijesti/a480123-premijer-o-nedolasku-na-epk-rijeka-trivijalne-komentare-necu-komentirati/> (posjećeno 22. 6. 2023) - N1
19. N1 info (2021) Plenković na pitanje o odabiru francuskih aviona: To su tlapnje... *N1info.hr* <https://n1info.hr/vijesti/uzivo-pratite-izjavu-premijera-andreja-plenkovica/> (posjećeno 22. 6. 2023) - N2

20. N1 info (2020) Plenković predložio informativnu pressicu DORH-a: "Bilo bi dobro za javnost" *N1info.hr* <https://n1info.hr/vijesti/a561316-plenkovic-predlozio-informativnu-pressicu-dorh-a-andquotbilo-bi-dobro-za-javnostandquot/> (posjećeno 22. 6. 2023) - N3
21. N1 info (2021) Plenković: Vandelić je bio zainteresiran, ne znam zašto je odustao *N1info.hr* <https://n1info.hr/vijesti/uskoro-uzivo-pratite-press-konferenciju-premijera-plenkovica/> (posjećeno 22. 6. 2023) - N4
22. N1 info (2020) "Da postoji neka nevidljiva ruka koja utječe na DORH, istrage ne bi bilo" *N1info.hr* <https://n1info.hr/vijesti/a515439-andquotda-postoji-neka-nevidljiva-ruka-koja-utjece-na-dorh-istrage-ne-bi-biloandquot/> (posjećeno 22. 6. 2023) – N5
23. Večernji.hr (<https://www.vecernji.hr/>) (posjećeno 22. 6. 2023.)
24. Večernji.hr (2021) Plenković: 'Imate prevaranta koji vrijeđa cijelu političku scenu, to je ponašanje bez presedana' *Vecernji.hr* <https://www.vecernji.hr/vijesti/plenkovic-poslao-sam-milanovicu-ponudu-za-dva-termina-za-sjednicu-vijeca-za-obranu-1493724> (posjećeno 22. 6. 2023) - VL3
25. Večernji.hr (2022) Plenković oštro odgovorio zastupnici: 'Kako vas nije sram? Vi takva nama govorite sve ovo' *Vecernji.hr* <https://www.vecernji.hr/vijesti/plenkovic-ostro-odgovorio-zastupnici-kako-vas-nije-sram-vi-takva-nama-govorite-sve-ovo-1621000> (posjećeno 22. 6. 2023) - VL6
26. Večernji.hr (2023) Plenković poručio dijelu trgovaca: Još imaju vremena do petka da vrate cijene, imamo alate i nećemo oklijevati *Vecernji.hr* <https://www.vecernji.hr/vijesti/plenkovic-obnova-ostaje-najvazniji-prioritet-dobio-sam-potporu-za-kadrovske-promjene-koje-ce-se-dogoditi-sljedecih-dana-1647993> (posjećeno 22. 6. 2023) - VL7
27. Večernji.hr (2020) Plenković o Milanoviću: Vidim da se sada ohrabrio, dok je bio premijer nije imao hrabrosti za to *Vecernji.hr* <https://www.vecernji.hr/vijesti/plenkovic-kod-mislava-bage-nije-mi-zao-sto-sam-josipu-rimac-imenovao-drzavnom-tajnicom-1408802> (posjećeno 22. 6. 2023) – VL8

28. Vlada.gov(2017)<https://vlada.gov.hr/o-vladi/clanovi-vlade/clanovi-vlade-128/andrejplenkovic/19495>; (posjećeno 3. 7. 2023)

